

Самойленко Т. Г.

старший викладач,

кафедра економіки,

Сумський національний аграрний університет

РОЛЬ ДАНИХ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Планування та аналіз діяльності на кожному підприємстві є найбільш важливою функцією. У планах відображаються всі прийняті управлінські рішення, містяться обґрунтовані розрахунки обсягів виробництва і продажів продукції, проводиться економічна оцінка витрат і ресурсів, а також кінцевих результатів виробництва. Планування - проектування бажаного майбутнього і ефективних шляхів його досягнення. У процесі планування забезпечується необхідна рівновага між виробництвом і споживанням продукції [1, с. 21].

Будь-яка організація, що здійснює комерційну діяльність, прагне в кінцевому рахунку до отримання прибутку. Важливий момент дослідження можливостей нарощення прибутку - встановлення наявних резервів її зростання і способів їх реалізації.

Особлива роль в цьому належить аналізу господарської діяльності, оскільки завдяки використанню різних методів і методик вдається кількісно оцінити нереалізовані резерви підвищення ефективності бізнесу, а також спланувати сценарій комерційної ситуації на перспективу [2, с.104].

Таким чином, об'єктом аналізу господарської діяльності є підприємства та організації різної форми власності, а також окремі підрозділи підприємства, окремі сторони і сегменти діяльності, центри витрат і центри відповідальності.

Предмет аналізу господарської діяльності – діяльність господарюючих суб'єктів будь-якої форми власності, спрямована на отримання прибутку або

забезпечення збалансованості витрат і доходів, вивчається комплексно з метою об'єктивної оцінки її ефективності та виявлення резервів її підвищення, а також забезпечення стійкості функціонування аналізованого господарюючого суб'єкта.

Мета аналізу господарської діяльності - отримання ключових характеристик фінансово-господарського стану підприємства для прийняття оптимальних управлінських рішень різними користувачами інформації.

Користувачів аналітичної інформації умовно можна розділити на дві групи: внутрішніх і зовнішніх. Внутрішні користувачі - керівники підприємства, працівники його фінансових і економічних служб, менеджери, тобто суб'єкти, безпосередньо зацікавлені в результатах бізнесу. Користуючись аналітичними даними, вони приймають оперативні та стратегічні управлінські рішення, здійснюють управлінські функції [3,с.287].

Зовнішні користувачі - суб'єкти, які не працюють на даному підприємстві, частина яких мають прямі фінансові інтереси (міноритарні та привілейовані акціонери, інвестори, кредитори, продавці, покупці і ін.), а частина - непрямі фінансові інтереси (податкові органи, державні та місцеві органи управління і контролю, громадські організації та ін.).

Зовнішні користувачі можуть робити висновки про діяльність підприємства тільки на основі стандартизованої публічної звітності, регульованою законодавством, показники якої можна представити у вигляді трьох блоків:

- фінансові результати;
- фінансовий стан, платоспроможність;
- ділова активність і ефективність [4].

Користувачі аналітичної інформації є трьома найважливішими учасниками комерційної діяльності підприємства:

держава, що дозволяє підприємству здійснювати діяльність і вилучати за це частина його доходу у вигляді податків, обов'язкових платежів і т.п .;

власники та інвестори, які постачають підприємству капітал і які отримують за це частина його доходу у вигляді дивідендів, відсотків і ін .;

менеджери, керуючі підприємством і отримують частину його доходу у вигляді заробітної плати, бонусних виплат, соціальних благ і ін.

Незважаючи на те, що кожен з перелічених суб'єктів переслідує свої фінансові інтереси, їх об'єднує один спільний інтерес – ефективність діяльності підприємства в цілому, яку можна оцінити за допомогою економічного аналізу.

Водночас, будь яке дослідження, планування та аналіз господарської діяльності починається зі збору даних.

Наявність актуальних, конкретних для обраної теми та достатньо деталізованих даних є основою будь-якого дослідження.

Дані - це сукупність відомостей, зафіксованих на певному носії в формі, придатній для постійного зберігання, передачі і обробки. Перетворення і обробка даних дозволяє отримати інформацію.

Інформація - це результати перетворення і аналізу даних.

Дані - це всього лише матеріал, з якого здобуваються знання. Інформація з'являється в результаті обробки даних при вирішенні конкретних завдань.

Дуже важливо забезпечити послідовну, а також інформацію, яку можна порівняти та постійно оновлювати. Постійно мінливі зовнішні фактори неминуче призводять до постійного оновлення даних.

Первинні дані представляють собою інформацію, отриману в результаті спеціально проведеного для вирішення конкретної проблеми або питання дослідження.

Дослідження зазвичай починається зі збору вторинних даних. Вторинні дані служать відправною точкою для дослідження. Вони вигідно відрізняються тим, що обходяться дешевше і більш доступні. Однак потрібних дослідникові відомостей може просто не бути або існуючі дані можуть виявитися застарілими, неточними, неповними. В цьому випадку дослідникові доведеться з набагато більшими витратами коштів і часу збирати первинні дані, які, ймовірно, виявляться більш актуальними і точними [5,с.181].

Отже, інформативні дані повинні відображати як теоретичні питання, так і відповідні практичні ситуації. У сфері економіки сільського господарства, постійно відбуваються зміни ринкових умов господарювання, інноваційні технології виробництва та коригування в рамках аграрної політики, які впливають на продуктивність і витрати і, таким чином, вимагають постійної переоцінки економічної життєздатності окремих процесів сільськогосподарського виробництва.

В таблиці нижче наведено загальний огляд можливих джерел даних для отримання інформації із різних сфер сільськогосподарського виробництва.

Таблиця 1

Можливі джерела даних для отримання інформації в сільськогосподарському виробництві

Джерела даних Необхідні дані	Дані підприємств	Дослідні інститути	Статистичні дані	Фахова література/періодичні видання	Товарні біржі	Регіональна торгівля
Врожайність/вартість виробленої продукції	X		X			
Інтенсивність(низька, середня, висока)		X				
Ринкові ціни	X		X		X	X
Індекси цін			X			
Ціни на добрива	X			X	X	X
Винос/-повернення поживних речовин		X				
Кількість посадкового матеріалу/-ціни	X	X				X
Засоби захисту рослин/-ціни	X	X	X			
Корми/-ціни	X			X		
Норми потреби в кормах				X		
Стандартна механізація	X					
Витрати механізації		X				
Втрати ГСМ	X	X	X			
Витрати на сушку	X	X				
Страховання	X	X				
Витрати енергії	X	X				
Витрати на обслуговування	X			X		
Потреба в робочому часі в тваринництві	X	X				

Потреба в робочому часі в рослинництві	X	X				
Виробничі показники						
Виробничі показники	X	X	X	X		
(наприклад, міжотельний та сервіс-період, втрати тварин, кількість видів діяльності тощо)						

Джерело: власна розробка автора.

Крім того, у сільському господарстві виробничі процеси сильно залежать від місця розташування підприємницької діяльності.

Головне завдання збору даних в сільському господарстві полягає в тому, що поряд із статистичними джерелами даних повинні прийматися до уваги показники з практичної діяльності. В якості методики проведення збору даних в окремих підприємствах, потрібно використовувати самостійні дослідження, якщо загальнодоступна статистична інформація є ненадійною. Першим кроком є визначення найважливіших виробничих процесів сільськогосподарських підприємств.

Список літератури:

1. Карпов В.А. Планування та аналіз підприємницьких проєктів. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – 243 с.
2. Анализ финансово-хозяйственной деятельности: практикум. [Текст] / О.В. Губина, В.Е. Губин 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ФОРУМ, ИНФРА-М, 2012. - 192 с. ISBN:978-5-8199-0320-9.
3. Шеремет А.Д. Теория экономического анализа [Текст] /А.Д. Шеремет. - М.: ИНФРА-М, 2011. - 352с. ISBN: 978-5-16-004550-4.
4. Лаврів Л. А. Бізнес-планування у діяльності організації: базові процедури та основні методичні підходи. Інноваційна економіка. 2013. № 10. С. 104–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_10_19.
5. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства : навч. посібн. з грифом МОНУ [для студ. вищ. навч. закл.] (5-е видання)./ Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб. – К. : Каравела, 2012. – 368 с.